

60. Bratislavské
hudobné
slávnosti

BHS

akad. maliarka Ivica Krošlák

29. september 2025

Stĺpová sieň
Slovenskej filharmónie

19.30

www.filharmonia.sk

Hlavný usporiadateľ BHS

MINISTERSTVO
KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

BHS člen Európskej
asociácie festivalov

EUROPEAN
FESTIVALS
ASSOCIATION

WWW.FILHARMONIA.SK

60. Bratislavské hudobné slávnosti

BRATISLAVA MUSIC FESTIVAL
MUSIKFESTSPIELE BRATISLAVA
FÊTES DE MUSIQUE DE BRATISLAVA
FESTIVAL DE MÚSICA DE BRATISLAVA

**Nad 60. ročníkom Bratislavských
hudobných slávnosti prevzal záštitu
prezident Slovenskej republiky,
pán Peter Pellegrini.**

Mgr. art. Marián Turner
generálny riaditeľ Slovenskej filharmónie

Manažment BHS

PhDr. Izabela Pažitková
hlavná manažérka

PhDr. Mária Hlavačková
manažérka

Adresa

Slovenská filharmónia
Manažment BHS
Medená 3
816 01 Bratislava
Slovenská republika
Tel.: +421 2 20 475 201/246

www.bhsfestival.sk

Hlavný usporiadateľ BHS
Slovenská filharmónia

z poverenia a s príspevkom
Ministerstva kultúry Slovenskej republiky

BHS – člen Európskej asociácie festivalov

Association Européenne des Festivals
Europäische Festival-Vereinigung

Festivalový výbor BHS

prof. Peter Mikuláš
koncertný umelec
predseda Festivalového výboru BHS

Mgr. Juraj Bubnáš, PhD.
dramaturg Slovenskej filharmónie

prof. Marian Lapšanský
koncertný umelec

PhDr. Ivan Marton
muzikológ

PhDr. Izabela Pažítková
hlavná manažérka BHS

doc. Marek Piaček
hudobný skladateľ

60. Bratislavské hudobné slávnosti

© Peter Brenkus

Quasars Ensemble

Ivan Buffa, dirigent

Josefine Göhmann, spev

Witold Lutosławski (1913 – 1994)

Tanečné prelúdiá (verzia pre noneto) 7'

Allegro molto

Andantino

Allegro giocoso

Andante

Allegro molto

Luciano Berio (1925 – 2003)

Folksongs 23'

Black Is the Colour (John Jacob Niles, USA)

I Wonder as I Wander (John Jacob Niles, USA)

Loosin yelav (Arménsko)

Rossignolet du bois (Francúzsko)

A la femminisca (Sicília, Taliansko)

La donna ideale (Luciano Berio, Taliansko)

Ballo (Luciano Berio, Taliansko)

Motettu de tristura (Sardinia, Taliansko)

Malurous qu'o uno fenno (Auvergne, Francúzsko)

Lo fiolairé (Auvergne, Francúzsko)

Azerbaijan Love Song (Azerbajdžan)

Martin Burtas (1955)

Strach 9'

Pierre Boulez (1925 – 2016)

Dérive 1 6'

Bohuslav Martinů (1890 – 1959)

Rondá, H. 200 14'

Poco allegro

Poco andantino

Allegro

Tempo di Valse

Andantino

Allegro vivo

Rok 2025 je v tomto smere symbolický: pripomíname si storočnicu narodenia Luciana Beria a Pierra Bouleza, dvoch tvorcov, ktorí definovali podobu povojnovej hudby, a zároveň 70. narodeniny slovenského skladateľa Martina Burlasa. Jubileá dávajú jedinečnú príležitosť vrátiť sa k ich dielam, ktoré na Slovensku nezaznievajú často – aj pre turbulentné dejiny 20. storočia, ktoré prerušili kontinuitu uvádzania modernej hudby. Avantgardisti sa medzičasom stali klasikmi a práve dnes ich môžeme počúvať s adekvátnou otvorenosťou a porozumením.

Ako vedľajší štýlový prúd veselého neoklasizmu sa začiatkom 20. storočia profiloval aj o čosi temperamentnejší neofolklorizmus, preferovaný najmä autormi z východnej Európy, Balkánu a Južnej Ameriky. Vyhovoval im kompromis medzi príliš zábavne ladeným neoklasizmom a príkro vážnym, v kompozícii až špekulatívnym expresionizmom, pričom ich spájala úcta k tradícii a vlastnému folklóru. Za jeden z prvých prejavov neofolklorizmu možno považovať „ruské obdobie“ tvorby Igora Stravinského (*Petruška, Svätenie jari*). Jeho neskoršie tridsaťročné neoklasické zakotvenie však prenieslo úlohu rozvíjania etnických prvkov v artificiovej hudbe na Bélu Bartóka a Leoša Janáčka, čo malo aj svoje povojnové pokračovanie.

Jedným z najreprezentatívnejších príkladov neofolklorizmu druhej polovice 20. storočia sú **Tanečné prelúdiá** (1959) **Witolda Lutosławského**, patriace k najpopulárnejším prácam skladateľa. Uzatvárajú rané tvorivé obdobie, ktoré silne formovala Bartókova modalita s akcentom na folklór. Prvá verzia diela pre klarinet a klavír pochádza ešte z roku 1954, keď autor dokončil svoje dovtedy najmonumentálnejšie dielo – *Koncert pre orchester* (1950 – 1954). Ihneď nato nasledovala rozšírená inštrumentálna verzia pre sólový klarinet, harfu, klavír, sláčiky a bicie podľa vzoru Bartókovej *Hudby pre strunové, bicie nástroje a čelestu* (1936). Skúsenosti so sláčikovým médiom neskôr Lutosławski zužitkoval vo svojom najvýznamnejšom diele pre sláčiky, *Smútočnej hudbe* (1958), ktorá mu priniesla prvé významné ocenenie na Medzinárodnej tribúne UNESCO a zároveň dala bodku za folklorizmom, čím otvorila dvere do sveta aleatoriky. Ešte predtým však vznikla tretia

verzia *Prelúdií*, adresovaná slávnemu Českému nonetu, podobne ako napokon nikdy neprezentované *Noneto* slovenského skladateľa Ota Ferenczyho.

Päťčastový „minicyklus“, spracúvajúci melodiku ľudových piesní z oblasti severného Poľska, pôsobí sviežo, vtipne, miestami až aforisticky. Lutosławski v ňom experimentuje s polymetriou; pôvodný sólový part klarinetu v tretej verzii prerozdeľuje medzi flautu, hoboju a klarinet, chýbajúce množstvo delených sláčikov z druhej verzie zasa nahrádza aktívnym fagotom a lesným rohom. Introvertnejšie pomalé časti zveruje farebne bohatej viole a violončelu. Premiéra tretej verzie sa uskutočnila 10. novembra 1959 v českom meste Louny v podaní Českého noneta.

Luciano Berio patril k najvplyvnejším autoritám povojnovej Európy. Bol priekopníkom elektronickej hudby a avantgardy, no nikdy sa nevzdal fascinácie ľudovou piesňou – jej bezprostrednosťou, farbou a silou výrazu. **Folk Songs** (1964) sú jedným z najdojemnejších svedectiev o tom, ako sa môže staré a anonymné dedičstvo spojiť s moderným kompozičným uvažovaním. Cyklus jedenástich piesní venoval Berio svojej prvej manželke Cathy Berberian, výnimočnej americkej speváčke a múze arménskeho pôvodu, ktorej rozsah hlasového i výrazového spektra umožnil skladateľovi tvoriť na hranici medzi hudbou a divadlom.

Výber piesní je skutočnou cestou okolo sveta: americké balady folkového umelca z Kentucky Johna Jacoba Nilesa, arménske amoroso, francúzske pastorálne melódie, sicílske a sardínske lamente, satirické scény z Talianska, lyrika z Auvergne a napokon exotická azerbajdžanská lúboštná pieseň. Berio citlivo pristupuje ku každej z nich: namiesto jednoduchého sprievodu vytvára štruktúry, ktoré evokujú krajinu, prácu, archaickú rituálnosť či intímny okamih. Spev sa stáva súčasťou bohato štruktúrovanej tapisérie. Originálna zostava priraduje rovnakú sadu bicích dvom hráčom; harfa symbolizuje lyriku sprievodného strunového nástroja, ktorý možno alternovať gitarou; namiesto chýbajúcich huslí Berio aktívnu úlohu zveruje viole v partnerskom dialógu s violončelom, zatiaľ čo flauta s klarinetom dotvárajú ľudový kolorit celého príbehu.

Black is the Colour (Čierna je farba) je americká balada s nádherným, rytmicky nezávislým, hypnotickým sprievodom violy v štýle country hudby na beriovský spôsob; spev má charakter intímneho lamentu, vyznania lásky a obdivu k milej. *I Wonder as I Wander* (Túlam sa a dumám), spirituálna meditácia so široko klenutou melódiou, kráča v nekonečnom priestore a rozjíma nad Kristovou obetou. *Loosin Yelav* (Vstal mesiac) – ornamentálny exotický nápev z Arménska, najskôr v sprievode harfy, neskôr rozvíjaný klarinetom a violončelom, prináša lyrický obraz mesačného svitu a spomienky na milovanú. *Rossignolet du bois* (Slávik z lesa), francúzska pastorála, kde harfa, klarinet a krotaly realisticky imitujú prírodu, je jemným rozhovorom so slávikom, symbolom lásky, ktorý milencovi radí dve hodiny po polnoci zaspievať serenádu. *A la femminisca* (Ženám rybárov) – sicílska pieseň s drsnou motorikou bicích, prináša naturalistické stvárnenie každodennej práce na mori; spievali ju manželky rybárov, keď čakali na svojich manželov. *La donna ideale* (Ideálna žena) a *Ballo* (Tanec) – Beriove vlastné rané satirické piesne z čias štúdií na milánskom konzervatóriu – dodávajú cyklu groteskný humor a štipľavú iróniu. Prvá báseň v janovskom dialekte hovorí o tom, že ak nájdete ženu z dobrej rodiny, s dobrým vzdelaním a dobrým venom, nemali by ste ju za žiadnych okolností opustiť. Je to predsa ideálna žena. Druhá starodávna talianska báseň opisuje, že najmúdrejší z mužov strácajú hlavu pre lásku, ktorá odoláva slnku, ľadu a všetkému ostatnému. *Motettu de tristura* (Moteto smútku, Lament) – archaicky pôsobiaca duchovná pieseň zo Sardínie, pripomína tradíciu stredovekej polyfónie a kolektívneho náreku. V texte sa autor obracia na slávika: „Ako veľmi sa mi podobáš, keď plačem za svojim milovaným... Keď ma pochovajú, zaspievaj mi túto pieseň.“ *Malurous qu'o uno fenno* (Nešťastný človek, ktorého postihol osud) a *Lo fiolairé* (Priadka) sú piesne v okcitánskom jazyku z francúzskeho regiónu Auvergne. Prvá, ironická, odhaľuje večný manželský paradox: ten, kto nemá partnera, hľadá ho, zatiaľ čo ten, kto ho má, si želá, aby ho nemal. Druhá, lyrická, a plná jemnej ornamentiky ilustruje dievča pri kolovrátku, spievajúce o bozkoch, ktoré si vymenilo s pastierom. Violončelo tu plní podobnú improvizáciu ako viola v úvode cyklu. Obe piesne tvoria kontrastný oblúk medzi humorom a lyrikou. Záver patrí *Azerbajdžanskej milostnej*

piesni (Qalaliyam) – exotickému výbuchu vášne a extázy, ktorý Cathy Berberian spievala podľa fonetického prepisu textu zo starej sovietskej platne. Hudobný podklad pre ňu znotoval holandský skladateľ Louis Andriessen.

Folk Songs sú viac než len kozmopolitným cyklom. Sú hudobnou cestou, ktorá spája kultúry a storočia – ukazuje, že aj v modernej dobe môže byť ľudová pieseň zdrojom nesmierného bohatstva. Cyklus si objednala Mills College v Kalifornii a po prvýkrát ho na jej pôde uviedol komorný orchester pod vedením skladateľa so sólistkou Cathy Berberian. V čase prvého uvedenia sa ich manželstvo blížilo ku koncu (v tom istom roku sa aj rozviedli), no ich umelecká spolupráca pokračovala. Spoločne pracovali aj na ďalších Beriových skladbách, ako napríklad *Sequenza III*, *Visage* či *Recital I (for Cathy)*. Medzi jeho neskoršie diela s prvkami ľudových piesní zasa patria *Cries of London* pre šesť hlasov (1974), *Coro* na texty Pabla Nerudu pre zbor a orchester (1976 – 1977) a *Voci: Folk Songs II* pre violu a orchester (1984).

V roku 1973 autor svoj medzičasom slávny cyklus *Folk Songs* zaranžoval aj pre veľký orchester. Prostredníctvom stého výročia jeho narodenia nám opäť pripomína majstrovu neobyčajnú muzikantskú všestrannosť.

Martin Burlas patrí k najvýraznejším osobnostiam slovenskej hudobnej scény. Už od svojich začiatkov bol jeho záujem bipolárny – na jednej strane ho priťahovala zakázaná avantgarda, na druhej strane ho fascinovala energia a nekonformnosť rockovej kultúry. Popri štúdiu skladby u Jána Cikkeru sa preto venoval aj práci so zvukom v štúdiu, pôsobil v rockových ansámblach a stal sa vedúcou postavou nastupujúcej generácie slovenskej postmodernej.

Na prelome 70. a 80. rokov zaujal elektroakustickými skladbami (*Hudba pre modrý dom*, *Plač stromov*, *Hudba pre Roberta Dupkalu*, *Sotto voce*), v ktorých spojil hudobný experiment so spoločenskou výzvou. Kritika ich vnímala ako prejav minimal music, no v skutočnosti už vtedy niesli Burlasov osobitý rukopis – hudbu ako varovný signál pred dehumanizáciou a ničením prostredia. Aj preto bývajú označované za prvé prejavy „hudobnej ekológie“.

Jeho tvorba sa neraz stretla s odporom režimu, vrátane zákazu opery *Ružové kráľovstvo*, no Burlasa to neprivedlo k rezignácii. Naopak, založil vlastné experimentálne súbory (Maťkovia, Ospalý pohyb), ktoré sa stali dielňami nových ideí a inšpirovali aj vznik VENI ensemble. V 90. rokoch sa jeho meno spájalo so zoskupeniami Transmusic comp., Požož sentimentál, Vitebsk Broken či VAPORI del CUORE, čo ho posunulo smerom k mladšej skladateľskej generácii a zároveň sa stal kľúčovou osobnosťou slovenského alternatívneho rocku.

Neskoršie diela Burlasa nesú syntézu minimalizmu, hudobného divadla a sociálneho apelu. Často majú podobu apokalyptickej vízie súčasnosti, ohrozujúcej človeka i samotnú planétu. **Strach** patrí k typickým prejavom tejto poetiky: jednoduché motívy sa vrstvia, monotónne opakujú a vytvárajú tieseň, ktorá sa stáva hudobným obrazom psychického a spoločenského stavu.

V roku jeho 70. narodenín zaznieva ako pripomienka tvorcu, uprene hľadajúceho do očí svojho existenciálneho hudobného výrazu. Podľa autorových slov sa ňou snaží odpovedať na otázku, či „dlhodobý pocit neurčitosti a kumulovanie nedostatku motivácie môže vyvolať v človeku pocit obsiahnutý v názve skladby“.

Kompozícia takmer pre pierrotovské obsadenie (Schönbergova zostava flauty, klarinetu, klavíru je rozšírená o kompletne sláčikové kvarteto) vznikla na sklonku roka 2007. Objednal si ju súbor Quasars Ensemble, ktorý ju uviedol na svojom inauguračnom koncerte 27. februára 2008. Jeho hudba nepôsobí dekoratívne, ale priamočiaro. Namiesto virtuozity či brilantných gest ponúka Burlas skúsenosť s realistickými pokusmi o záznam psychického stavu, ktorú predtým trefne zachytil v opere *Kóma*. Vďaka tejto priamočiarosti sa aj *Strach* stal typickým príkladom jeho poetiky, ktorá nie je únikom od reality, ale jej bezprostredným zrkadlom.

Pierre Boulez – elegán zo starej školy, dirigent bez taktovky, precízny „fachman“. Jedna z najdôležitejších postáv druhej polovice 20. storočia, legendárny predstaviteľ francúzskej hudobnej avantgardy a darmstadtkej školy, významný dirigent, ale aj klavirista, autor odborných textov. Univerzálnosť umelca má zriedkakedy také všestranné uplatnenie. Bol totiž skladateľom, dirigentom a mysliteľom,

ktorý významne vplýval na povojnovú hudbu Západnej Európy. Ako zakladateľ významného centra pre rozvoj elektronickej hudby IRCAM a špecializovaného súboru na súčasnú hudbu Ensemble intercontemporain vytvoril z Paríža najpokrokovejšie centrum hudobného diania. Viedol aj Luzernskú festivalovú akadémiu, kde sa profesionálne dotvárali profily nových mladých tvorcov a interpretov modernej hudby z celého sveta. Prednášal na Prázdninových letných kurzoch v nemeckom Darmstadte, šéfoval Newyorskej filharmónii a Orchestru BBC, formoval tiež symfonické orchestre v Clevelande a Chicagu.

Nedoceniteľné je jeho pokrokové interpretačné uchopenie Wagnera, Mahlera, Brucknera, Schönberga, Berga, Debussyho, Webera, Stravinského a samozrejme Bartóka. Vďaka nemu možno ucelene vnímať búrlivý vývoj hudby 20. storočia, do ktorého prispel vlastnou estetikou radikálneho serializmu. Nie náhodou ho známy argentínsky klavirista a dirigent Daniel Barenboim prorocky nazval „skladateľom budúcnosti“. Ako „homo complexus“ najskôr v troch klavírných sonátach a dvojklavírných *Štruktúrach* podriadil klavírnú tektoniku ohromujúcej sile kompozičnej logiky. Písal sústredene, striedmo, dlho. Mnohé z jeho diel existujú vo viacerých verziách.

Počnúc legendárnym hypermoderným vokálnym cyklom *Kladivo bez pána* sa však prostredníctvom prijímania prvkov tradičnej africkej i ázijskej kultúry začal ocitať v spontánnejšej, slobodnej oáze farieb a rytmov imaginárneho, nekonečne flexibilného orchestra, podobne ako to zvestoval už jeho učiteľ Olivier Messiaen. Dokázal na ňom aplikovať jeden z najprehľadnejších a najpraktickejších zápisov komplikovanej textúry. Boulezova absolútna hudba absorbovala a rozvíjala expresionistický výraz v kombinácii s modálnou rytmikou a modernou inštrumentáciou, využívajúcou aj elektroniku. Francúzska hudba tak dostala nový moderný šat, akoby v nej Schönbergovu abstraktnú harmóniu dala do pohybu Stravinského rozmanitá pulzácia, miestami zahalená rúškom aleatoricky modelovanej impresie. Výsledkom boli jedinečné skvosty ako *Rituel in memoriam Bruno Maderna*, grandiózny cyklický portrét Mallarmého

s názvom *Pli selon pli*, ďalej *Domaines*, *Éclat*, mimoriadne úspešné *Notations I – IV a VII* ako prekomponovaný klavírny cyklus z mladosti, ale i zvukovo homogénnejšie diela – *Sur Incises* pre tri klavíry, tri harfy a tri súpravy bicích a *Messagesquisse* pre sólové violončelo a šesť violončiel.

Jeho skladby sú známe kombináciou intelektuálnej disciplíny a jemnej zvukovej fantázie. **Dérive 1** (1984), krátka miniatúra pre flautu, klarinet, husle, violončelo, vibrafón a klavír, vznikla ako darček k 80. narodeninám dirigenta Williama Glocka.

Samotný názov poukazuje na akýsi abstrakt materiálu, ktorý Boulez skúmal vo väčších projektoch, najmä v priestorovom diele *Répons* pre šiestich sólistov a komorný orchester, kde ako jeden z prvých uplatnil živú elektronickú transformáciu zvuku počas koncertu. Hudba *Dérive 1* sa točí okolo jedného akordu, ktorý sa zakaždým premieňa na nové podoby svojho vlastného ja – raz sa ligoce v tremolách vibrafónu, inokedy zasa v arpeggiach klavíra či jemne sa vlniacich pasážach dychov. Stále však možno zachytiť tú istú zvukovú DNA, ktorá zakaždým prekvapí novou variáciou.

Na malej ploche tak vzniká sústredený hudobný proces, akýsi mikroskopický pohľad do Boulezovho sveta. Svoje pokračovanie našiel v rozsiahlom trištvrt hodinovom ansámblom diele s názvom *Dérive 2*, ktoré skladateľ vytvoril v záverečnej fáze svojej tvorby a často sa hráva aj samostatne na koncertoch súčasnej hudby (*Dérive 3* zostalo už len v rovine konceptu). Uvedenie *Dérive 1* v roku stého výročia jeho narodenia demonštruje definitívny prerod niekdajšieho modernistu na skutočného klasika a zároveň je svedectvom o tom, ako fascinujúco znie jeho vizionársky odkaz aj v súčasnosti. Možno preto vo vesmíre začala pred časom žiariť planétka pomenovaná po ňom.

Bohuslav Martinů bol jednou z najoriginálnejších postáv českej hudby 20. storočia. Jeho osobitá reč spájala neoklasicistické črty s inovatívnymi, miestami až avantgardnými prvkami. Podobne ako Jaroslav Ježek či Alexander Moyzes, aj on bol očarený džezom, ktorý v 20. rokoch prenikal do artificijálnej hudby po celom svete – spúšťačom bola mimoriadne úspešná Gershwinova

Rhapsody in Blue (1924). Je v tomto kontexte viac než zaujímavé uvedomiť si, že už o rok neskôr sa narodil spomínaný vizionár modernej hudby Pierre Boulez. Aj to demonštruje, v akých krátkych sledoch sa v tom čase premieňal estetický vzhľad klasickej hudby.

Po príchode do Paríža sa Martinů ocitol v prostredí, kde sa miešali rôzne smery, a čoskoro sa stal aktívnou súčasťou epicentra umeleckého diania. K jeho prvým výtvorom patrila džezový balet *Kuchynská revue* (1927), určený pre zmiešané obsadenie šiestich nástrojov (klarinet, fagot, trúbku, husle, violončelo a klavír). Úspech tohto diela, najmä po parížskom uvedení suity v roku 1930, otvoril Bohuslavovi Martinů cestu k prestížnemu vydavateľstvu Leduc a upevnil jeho postavenie v medzinárodnom kontexte.

Dňa 23. novembra 1930 dokončil tanečnú suitu **Rondá, H. 200** pre takmer identické obsadenie tentoraz siedmich nástrojov (hoboj, klarinet, fagot, trúbku, dvoje huslí a klavír), v ktorej sa azda najviac približuje k svojmu veľkému rodákovi Leošovi Janáčkovi. Skladba pozostáva zo šiestich častí a jej názov odkazuje na kruhové tance, resp. Stravinským spopularizované ruské chorovody. Martinů ich majstrovsky prepojil s moravskou a českou ľudovou hudbou, čím vytvoril dielo s priesračnou textúrou, energickým rytmom a humorom – miestami s nádychom džezu, podobne ako v *Kuchynskej revue*.

Rondá tak predstavujú koncentrovaný obraz skladateľovho štýlu: spontánneho, invenčného a zároveň pevne zakotveného v tradícii. Autor ich venoval riaditeľovi brnianskeho konzervatória Janovi Kuncovi, ktorý sa ako člen rôznych komisií nielen zasadzoval o jeho diela, ale ponúkol mu aj miesto profesora kompozície, ktoré však Martinů neprijal. Premiéra pod vedením Alfreda Cortota sa uskutočnila 16. marca 1932 na École Normale de Musique v Paríži za účasti autora. Česká premiéra nasledovala 19. júna 1933 v Brne pod taktovkou Zdeňka Chalabalu.

Ivan Buffa

Luciano Berio
Folk Songs

BLACK IS THE COLOR

Black is the color,
Of my true love's hair,
His lips are something rosy fair,
The sweetest smile
And the kindest hands;
I love the grass whereon he stands.
I love my love and well he knows,
I love the grass where on he goes;
If he no more on earth will be,
'Twill surely be the end of me.
Black is the color, etc.

I WONDER AS I WANDER

I wonder as I wander out under the sky
How Jesus our Savior did come for to die
For poor orn'ry people like you and like I,
I wonder as I wander out under the sky.
When Mary birthed Jesus 'twas in a cow stall
With wise men and farmers and shepherds and all,
But high from the Heavens a star's light did fall
The promise of ages it then did recall.
If Jesus had wanted of any wee thing
A star in the sky or a bird on the wing
Or all of God's angels in Heav'n for to sing
He surely could have had it 'cause he was the king.

LOOSIN YELAV

Loosin yelav ensareetz
Saree partzòr gadareetz
Shegleeg megleeg yeresov
Pòrvetz kedneen loosni dzov.
Jan a loosin
Jan ko loosin
Jan ko gòlor sheg yereseen
Xavarn arten tchòkatzav
Oo el kedneen tchògatzav
Loosni loosov halatzvadz
Moot amberi metch mònadz.
Jan a loosin, etc.

Luciano Berio**Ľudové piesne**

(voľný preklad Magdaléna Stýblová, Melos-Étos 2024)

ČIERNA JE FARBA

Čierna je farba
vlasov lásky mojej,
jeho pery sú ružové,
najkrajší úsmev
a najnežnejšie dlane,
milujem trávnu, kde kráča stále.
Milujem ho a on to vie,
milujem trávnu, po ktorej ide,
ak raz odíde z tohto sveta,
môj život s ním tiež zmizne v tme.
Čierna je farba...

TÚLAM SA A DUMÁM

Túlam sa a dumám pod nebesami,
ako náš Spasiteľ zomrel za nás,
za biednych, prostých, ako ty aj ja,
túlam sa a a dumám pod nebesami.
Keď Mária porodila Ježiša v maštali,
mudrci, pastieri, aj roľníci tam stáli,
z výšin nebies hviezda spadla,
prísľub vekov v tej chvíli zjavila.
Ak by si Ježiško bol niečo malé priateľ,
hviezdu na nebi či vtáka, čo lieta,
alebo anjelsky nebeský spev,
určite by to mal, veď on je Kráľ.

MESIAC VYCHÁDZA

Mesiac vychádza za kopcom,
za vrcholom kopca stúpa,
a jeho červená tvár,
rozprestiera nad zemou svoj žiar.
Ó mesiac
len krásne svieť,
a zamier svoje červené svetlo
tam, kde predtým bola len tma.
Všade na zemi bola tma,
ale svetlo mesiaca ju zahnilo,
do temných mrakov.
Ó, mesiac...

ROSSIGNOLET DU BOIS

Rossignolet du bois,
Rossignolet sauvage,
Apprends-moi ton langage,
Apprends-moi-z à parler,
Apprends-moi la manière
Comment il faut aimer.
Comment il faut aimer
Je m'en vais vous le dire,
Faut chanter des aubades
Deux heures après minuit,
Faut lui chanter: 'La belle,
C'est pour vous réjouir'.
On m'avait dit, la belle,
Que vous avez des pommes,
Des pommes de renettes
Qui sont dans vot' jardin.
Permettez-moi, la belle,
Que j'y mette la main.
Non, je ne permettrai pas
Que vous touchiez mes
pommes,
Prenez d'abord la lune
Et le soleil en main,
Puis vous aurez les pommes
Qui sont dans mon jardin.

A LA FEMMINISCA

E Signuruzzu miù faciti bon tempu
Ha iu l'amanti miù'mmezzu lu mari
L'arvuli d'oru e li ntinni d'argentu
La Marunnuzza mi l'av'aiutari.
Chi pozzanu arrivòri 'nsarvamentu
E comu arriva 'na littra
Ma fari ci ha mittiri du duci paroli
Comu ti l'ha passatu mari, mari.

LA DONNA IDEALE

L'omo chi mojer vor piar,
De quattro cosse de'e spiar.
La primiera è com'el è naa,
L'altra è se l'è ben accostumaa,
L'altra è como el è forma,
La quarta è de quanto el è dota.
Se queste cosse ghe comprendi
A lo nome di Dio la prendi.

SLÁVIK Z TEMNÝCH LESOV

Slávik z temných lesov,
divoký slávik,
nauč ma spievať,
ako to dokážeš len ty.
Nauč ma umeniu lásky,
jedinú správnu vec,
jedinú správnu vec.
Poviem ti to takto:
Spievaj serenády svojej milej
o druhej hodine ráno,
spievaj jej: „Moja drahá,
Spievam ti pre potešenie.“
Povedali, moja drahá,
že máš krásne ovocie,
že skrýva renety,
tvoja sladká záhrada.
Dovoľ mi, moja milá,
aby som si ich vychutnal,
tie najkrajšie.
Nie, nedovolím ti,
ja ťa nimi poteším.
Stiahni slnko z oblohy
a mesiac, a potom možno
nechám ťa tešiť sa z nich.
Potešíš sa jablkami z mojej záhrady.

ŽENÁM RYBÁROV

Daj nám, Pán náš, dobrý vietor,
moja láska sa dnes plaví na vlnách;
Stožiar má zlatý, strieborné plachty,
nech má aj priazeň svätej Panny.
Nech sa ku mne vráti živý, zdravý
A ak by ho písmo predišlo,
nech sú v ňom len samé dobré správy,
o jeho šťastnom love na mori.

DOKONALÁ ŽENA

Keď sa chce muž oženiť,
musí pamätať na štyri veci:
Po prvé, jej rodina,
po druhé, jej správanie,
po ďalšie, aké je jej telo,
po štvrté, aké dostane veno.
Ak spĺňa všetky podmienky,
nech sa s ňou v mene Božom ožení.

BALLO

La la la la la la ...

Amor fa disviare li più saggi

E chi più l'ama meno ha in sé misura

Più folle è quello che più s'innamora.

La la la la la la...

Amor non cura di fare suoi dannaggi

Co li suoi raggi mette tal cafura

Che non può raffreddare per freddura.

MOTETTU DE TRISTURA

Tristu passirillanti

Comenti massimbillas.

Tristu passirillanti

E puita mi consillas

A prongi po s'amanti.

Tristu passirillanti

Cand' happess interrada

Tristu passirillanti

Faimi custa cantada

Cand' happess interrada

MALUROUS QU'O UNO FENNO

Malurous qu'o uno fenno,

Maluros qué n'o cat!

Qué n'o cat n'en bou uno

Qué n'o uno n'en bou pas!

Tradèra ladèrida rèro, etc.

Urouzo lo fenno

Qu'o l'omé qué li cau!

Urouz inquéro maito

O quèlo qué n'o cat!

Tradèra ladèrida rèro, etc.

LO FIOLAIRE

Ton qu'ère pitchounèlo

Gordavè loui moutous,

Lirou lirou lirou ...

Lirou la diri tou tou la lara.

Obio n'o counoulhèto

É n'ai près un postrou.

Lirou lirou, etc.

Per fa lo biroudèto

Mè domond' un poutou.

Lirou lirou, etc.

E ièu soui pas ingrato:

En lièt d'un nin fau dous!

Lirou lirou, etc.

BALLO

La la la la la...

Láska zvádza aj tých najrozumnejších,
a kto najviac miluje, má v sebe najmenej rozvahy.
Najbláznivejší je ten, kto sa najviac zalúbi.

La la la la la...

Láska sa nezaujíma o škody,
svojimi lúčmi vytvára takú vášeň,
že ju nemôže ochladiť ani ľad.

MOTETTU DE TRISTURA

Smutný slávik,
aký si mi podobný!
Smutný slávik,
upokoj ma svojím spevom!
Keď plačem za svojou milovanou.
Smutný slávik,
keď sa nado mnou zatvára zem,
Ó smutný slávik,
zaspievaj mi svoju pieseň,
Keď sa nado mnou zatvára zem.

CHUDÁK JE TEN, ČO MÁ ŽENU

Chudák je, čo má ženu,
chudák aj ten, kto ju nemá.
Kto nemá ženu, rád by ju mal,
a ten, kto ju má, by sa jej rád vzdal.
La la la...
Šťastná je tá žena,
ktorá svojho muža má.
Ale šťastnejšia je tá
ktorá žiadneho nemá.
La la la...

PRIADKA

Keď som bola malá,
pozorovala som ovce.
Lirou lirou lirou ...
Lirou la diri tou tou la lara.
S prútikom som pásla
a volala na pastiera.
Lirou lirou lirou ...
Za starostlivosť o ovečku,
pýtal si hubičku.
Lirou lirou lirou ...
Nebola som lakomá,
dala som mu hneď dve.
Lirou lirou lirou ...

AZERBAIJAN LOVESONG

Da maesden bil de maenaes
di dilamnanai ai naninai
go shadaemae hey ma naemaes yar
go shadaemae hey ma naemaes
sen ordan chaexman boordan
tcholoxae mae dish ma naemaes yar
tcholoxae mae dish ma naemaes
kaezbe li nintché dirai nintché
lebleri gontchae deraí gontchae
kaezbe linini je deri nintché
lebleri gontcha de le gontcha
na plitye korshis sva doi
ax kroo gomshoo nyaka mae shi
ax pastoi xanaem pastoi
jar doo shi ma nie patooshi
go shadaemae hey ma naemaes yar
go shadaemae hey ma naemaes
sen ordan chaexman boordan
tcholoxae mae dish ma naemaes yar
tcholoxae mae dish ma naemaes
kaezbe li nintché dirai nintché
lebleri gontchae deraí gontchae
nie didj dom ik diridit
boost ni dietz stayoo zaxadit
ootch to boodit ai palam
syora die limtchésti snova papalam

AZERBAJDŽANSKÁ LÚBOSTNÁ PIESEŇ

Dnes je tretí deň v mesiaci,
moje zlatíčko, nechod do mojej záhrady.
Tvoje pery sú sladké ako med
hej, tvoj jazyk hladký sťa mandľa.
Ach, dievča, tvoj pás je tak úzky
a tvoje pery sú ako púčiky kvetov.
Ťahám so sebou náklad pšenice,
dievča, never mužovi,
ale ženatému najviac.
Len čo prekročí prah svojho domu,
zabudne na teba.
Dievča, nebud' odtiaľto, hej!
Tvoj jazyk je hladký sťa mandľa.
Ach, dievča, tvoj pás je tak úzky
a tvoje pery sú ako púčiky kvetov.
Aj keby boli na svete len krásky,
môj pohľad patrí najviac tebe.

Quasars Ensemble

Od svojho vzniku v roku 2008 patrí **Quasars Ensemble** k jedinečným profesionálnym telesám svojho druhu na Slovensku. Popri súčasnej klasickej hudbe sa v rovnakej miere venuje aj starším epochám. Medzinárodný rešpekt si získava za odvážne stavané dramaturgické koncepcie. Konfrontuje najnovšie súčasné diela s piliermi hudobnej histórie.

Súbor uviedol koncertné profily popredných predstaviteľov súčasnej kompozičnej špičky ako sú Bent Sørensen, Michael Jarrell, Kaija Saariaho, Toshio Hosokawa, Tristan Murail za ich osobnej účasti. Medzi umelcov, s ktorými spolupracoval, patria aj flautisti Camilla Hoitenga a Mario Caroli, huslisti Ilya Gringolts a Dalibor Karvay, speváci Lionel Peintre, Stephan Loges, Knut Schoch, Sergej Kopčák, Petra Noskaiová, Eva Šušková, či dirigent Szymon Bywalec.

Quasars Ensemble sa predstavil na najprestížnejšom pódii súčasnej hudby – na legendárnych prázdninových letných kurzoch v Darmstadte. Účinkoval aj na Varšavskej jeseni, Arcus Temporum v Pannonhalme, Ostravských dňoch novej hudby. Vystúpil v Bruselskom Flagey, Mníchovskom Gasteigu, Hudobnom centre v Budapešti či NOSPR v Katowiciach. Je pravidelným hosťom najprestížnejších slovenských festivalov Bratislavské hudobné slávnosti a Melos-Étos.

Tri roky pôsobil ako rezidenčný súbor Kasární/Kulturpark v Košiciach. Jeho koncertný cyklus výrazne formoval projekt Európskeho hlavného mesta kultúry 2013 a ISCM Music World Days 2013 v tomto meste. V skladbe Ivana Buffu s názvom *Organismi* sa súbor zaskvel ako sólista v sprievode Slovenskej filharmónie. V súčasnosti je rezidenčným súborom Rádia Devín.

Teleso exkluzívne nahráva pre spoločnosť Hevhetia. Titul s názvom *Néo-classicisme* prináša retrospektívny pohľad na znovuoživovanie klasicistického ideálu hudobnej krásy podľa antického vzoru z parížskeho a pražského prostredia 20. rokov minulého storočia.

Nahrávka s dielami Arnolda Schönberga, Alexandra Albrechta a Paula Hindemita bola oslavou komornej symfónie, za ktorú súbor získal najprestížnejšie umelecké ocenenie na Slovensku – Krištáľové krídlo.

Ocenenie TIP EDITORA a „6 hviezdíčiek“ ako výnimočné CD od českého odborného časopisu Harmonie získala nahrávka *Quasars Ensemble – Mahler, Debussy, Albrecht, Poulenc*.

Titul Contemporary Reflections reflektoval tvorbu súčasnej skladateľskej špičky.

CD *Posledné slová* z produkcie Hudobného centra v Bratislave bolo výnimočným a posledným projektom legendárneho basistu Sergeja Kopčáka v spolupráci s ansámblom.

Portrét Romana Bergera prináša premiérovú štúdiovú snímku dvoch majstrovských nadčasových diel, ktoré vznikli na prahu nového milénia.

Concertino per 10 stromenti Ota Ferenczyho v spoločnosti *Karnevalu zvierat* Camille Saint-Saënsa a *Tanečných prelúdií* Witolda Lutosławského poskytol ideálny kontext pre neofolklórny ansámblový skvost z pera barda slovenskej hudobnej moderny. Skladateľské portréty Viery Janárčekovej a Ivana Buffu sú zasa prvou sondou do sveta slovenského skladateľského umenia z produkcie prestížneho viedenského hudobného vydavateľstva KAIROS.

Quasars Ensemble vo svojom programe prináša retrospektívu hudby, ktorá vznikala na priesečníku folklóru a moderných trendov. Diela, ktoré z rôznych uhlov skúmajú možnosti, ako môže byť ľudová pieseň, rytmus či archaická melodika prenesená do nového, často prekvapujúceho hudobného jazyka 20. storočia.

Quasars Ensemble účinkuje na koncerte 60. ročníka BHS v zložení:

Audrey G. Perreault *flauta*, **Robert Holota** *hoboj*,
Jozef Eliáš *klarinet*, **Peter Kajan** *fagot*,
Jason Pfiester *lesný roh*, **Rastislav Suchan** *trúbka*,
Kiril Stojanov *bicie nástroje*, **Rie Hotta** *bicie nástroje*,
Katarína Turnerová *harfa*, **Diana Buffa** *klavír*,
Vira Zhuk *husle*, **Peter Mosorjak** *husle*,
Adam Debski *viola*, **Arne Kircher** *violončelo*,
Michal Vavro *kontrabas*

Ivan Buffa

© Maria Frodl

Skladateľ, dirigent, klavirista a pedagóg **Ivan Buffa** je vedúcou umeleckou osobnosťou na Slovensku. Súbor Quasars Ensemble umelecky vedie od jeho založenia v roku 2008.

Študoval hru na klavíri a kompozíciu v Bratislave a na Universität für Musik und darstellende Kunst vo Viedni u Michaela Jarrella.

Dielo Ivana Buffu zazneli na významných festivalových pódiumoch ako Wien Modern, Aspekte Salzburg, Takefu International Music Festival, Tage der neuen Musik Bamberg, Ostrava Days, Muzički Biennale Zagreb, ISCM World Music Days, Melos-Étos Bratislava.

V roku 2007 mu bola v Bratislave udelená prestížna cena Jána Levoslava Bellu za skladbu *Rituál*, ktorej premiéra sa uskutočnila v rámci festivalu Aspekte Salzburg. Dielo *Organismi* bolo nominované na Cenu Tatru banky. V roku 2013 spolu s členmi Quasars Ensemble prevzal najzávažnejšie umelecké ocenenie na Slovensku – Krištáľové krídlo.

Nahrál desať CD s hudbou 20. storočia, uviedol viac ako 100 slovenských skladieb, ako dirigent obsiahol

ansámblový repertoár siahajúci od neskorého romantizmu, impresionizmu, neoklasicizmu a expresionizmu, cez povojnovú avantgardu až po najnovšie diela. Vystúpil so všetkými symfonickými orchestrami na Slovensku, spolupracoval však napr. aj s Bambergskými symfonikmi.

Vyučuje kompozíciu na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a pedagogicky pôsobí aj na Universität für Musik und darstellende Kunst vo Viedni.

Josefine Göhmann

© Peter Breiner

Nemecká sopranistka s čílskymi koreňmi **Josefine Göhmann** patrí k výrazným predstaviteľkám mladej generácie. Vyniká technickou brilanciou a štýlovou flexibilitou, vďaka čomu sa suverénne pohybuje medzi žánrami od baroka až po súčasnosť. Kritici oceňujú najmä umeleckú hĺbku a emocionálnu intenzitu jej prejavu.

Základy hudobného vzdelania získala ako sólistka renomovaného zboru Mädchenchor Hannover, kde vystupovala už od svojich dvanástich rokov. Neskôr študovala spev na Hochschule für Musik, Theater und Medien Hannover u Carol Richardson a svoje umelecké schopnosti rozvíjala aj pod vedením Jana Philipa Schulzeho a Justusa Zeyena. Jej profil formovali majstrovské kurzy u Juliane Banse, Charlotte Lehmann, Thomasa Quasthoffa či Stephana Rügamera, ako aj umelecké stáže v Opéra National de Lyon a na Accademia del Belcanto v Martine Franca. Na operných scénach sa predstavila v širokom repertoári – od Monteverdiho a Mozarta až po Händla a Haydna. Vytvorila postavy ako Poppea, Drusilla, Despina či Ännchen a účinkovala v prestížnych divadlách: Opéra National de Lyon, Théâtre des Champs-Élysées, Semperoper Dresden a Opéra Royal du Château de Versailles.

Mimoriadny ohlas vzbudil jej debutový album *réBelles! – Frauenbilder 1900–2020*, ktorý prepája piesňovú tvorbu Richarda Straussa, Schönberga, Hindemitha či Messiaena s dielami súčasných skladateľiek, skomponovanými priamo pre ňu. Album získal viacero nominácií, okrem iného na ICMA 2023 a Opus Klassik 2023.

Josefine Göhmann sa intenzívne venuje aj komornej hudbe a spolupracuje s poprednými klaviristami, napríklad s Mariom Häringom. Je laureátkou viacerých štipendií a umeleckých programov (Neustart Kultur, Concerto 21, Charlotte-und-Walter-Hamel-Stiftung). Žije v Berlíne, odkiaľ rozvíja svoju medzinárodnú kariéru.

Nasledujúci program

UTOROK 30. 9.

19.30 Koncertná sieň SF
London Symphony Orchestra

Sir Antonio Pappano, dirigent
Seong-Jin Cho, klavír

Dmitrij Šostakovič
Symfónia č. 9 Es dur, op. 70
Sergej Prokofiev
Koncert pre klavír a orchester č. 2
g mol, op. 16

Ludwig van Beethoven
Symfónia č. 5 c mol Osudová, op. 67

Ars musica

KAŽDÝ
PRACOVNÝ DEŇ
10.00

Exkluzívne koncerty zo sveta

PONDELOK
19.00

Veľké hudobné diela

ŠTVRTOK
20.30

Koncertné Rádio Devín

PIATOK
19.00

Operné Rádio Devín

SOBOTA
19.00

: RÁDIO DEVÍN

Hrdý partner Slovenskej filharmónie

Partneri a mediálni partneri

• RÁDIO DEVÍN

PREDAJ VSTUPENIEK

v pokladnici Slovenskej filharmónie/budova Reduty

pondelok – piatok 12.00 – 18.00
a hodinu pred každým koncertom

telefón: +421 2 20 475 293 | **e-mail:** vstupenky.bhs@filharmonia.sk

predaj vstupeniek on-line: www.filharmonia.sk

Zmena programu a účinkujúcich vyhradená

Autorka výtvarného diela na obálke: akad. maliarka Ivica Krošláková

Vydala: Slovenská filharmónia

Zostavil: Kristína Gotthardtová, Juraj Bubnáš a Manažment BHS
Slovenská filharmónia je štátna príspevková organizácia MK SR.

